

Beschrijving

Kenmerken: De Tapuit is een vrij kleine (15 cm) zangvogel die grotendeels op de grond leeft. Het mannetje heeft een grijze bovenzijde, witte onderzijde, zwarte vleugels en een brede zwarte oorstreek die contrasteert met de witte wenkbrauwstreep. Het vrouwtje is bruinig en minder contrastrijk getekend. Het meest opvallend zijn de witte stuit en staart met een omgekeerde zwarte T en witte zijvlaggen. De krasserige en knerpende zang met fluitriedeltje aan het eind, vindt plaats vanaf een kleine verhoging in het terrein of in een baltsvluchtje.

Levensloop: De Tapuit overwinterd in de Sahel. De broedvogels komen in de eerste helft van april (latere doortrekkers broeden noordelijker) en beginnen in de eerste week van mei met eileg. Tapuiten broeden in holtes zoals konijnenholen of onder boomstobben. De eerste jongen vliegen eind mei uit, de laatste begin juli. Tapuiten leggen meestal 4-5 eieren en broeden één-, soms tweemaal per seizoen. In juli trekken de eerste jongen al weg, vanaf augustus volgen de ouders en late jongen.

Voedsel: Het dieet bestaat uit (larven van) ongewervelden die lopend worden opgepikt van de grond of ondiep uit de bodem worden gehaald. Belangrijke prooien zijn bladsprietkevers (o.a. Rozenkever en *Anomala dubia*), larven van kniptorren (ritnaalden), rupsen van (nacht)vinders, vliegen, spinnen en sprinkhanen.

Belang Veluwe: Lange tijd vormde de Veluwe een van de belangrijkste binnenlandse gebieden voor Tapuit, maar vanaf de jaren '90 kwam de populatie in een vrije val. De doelstelling is 100 broedpaar, maar de stand werd in 2013-2015 geschat op max. 20 broedpaar en in 2018 is de soort op de Veluwe verdwenen als zekere broedvogel.

Man Tapuit © Saxifraga - Mark Zekhuis

Vrouw Tapuit © Saxifraga - Mark Zekhuis

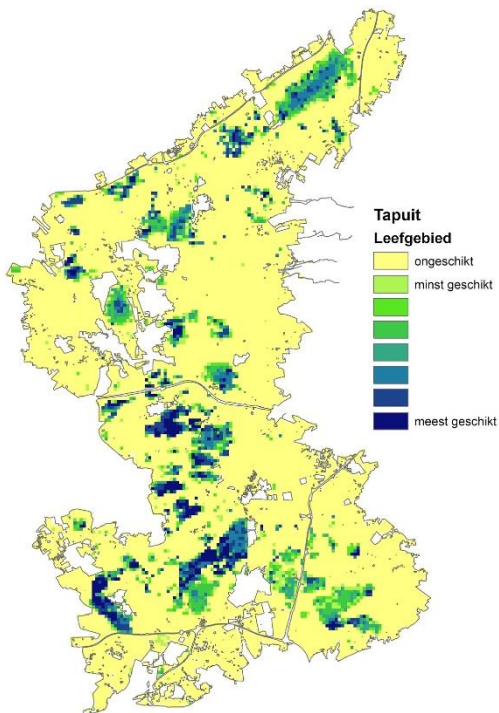

Jonge Tapuit wordt gevoerd door geringde oudervogel © Remco Versluijs – Stichting Bargerveen

Leefgebied en gevoeligheid voor verstoring

- Het territorium van een broedpaar Tapuiten is ongeveer 1 tot 2 ha groot en bestaat voor het grootste deel uit een mozaïek van korte vegetaties met mossen, korte grassen en kruiden, met soms lokaal wat opslag van lage bomen of struikjes die als uitkijk- en zangpost worden gebruikt.
- Het voorkomen van Tapuiten is sterk gebonden aan de aanwezigheid van konijnen, die middels graven en grazen de vegetatie open en kort houden, terwijl de oude konijnenholen worden gebruikt als nestplaats. In heideterreinen nestelen Tapuiten vaak in ingerotte boomstobben of op antropogene plekken zoals tanks op militaire oefenterreinen.
- Voor foerageren is open grond of zeer lage vegetatie nodig; in hoog gras kunnen Tapuiten letterlijk niet uit de voeten. Een klein aandeel opgaande vegetatie (hoog gras, heide, kruiden) waar het aantal geschikte prooien talrijker is, is gunstig.
- Tapuiten zijn redelijk gevoelig voor verstoring binnen 80-100 meter van het nest, maar hebben er veel minder last van als recreatie 'voorspelbaar' is: over vaste paden, zonder stil te staan of rond te hangen.

Leefgebied Tapuit op de Veluwe

Leefgebied van de Tapuit op de Veluwe is vaak vergrast als gevolg van hoge stikstofdepositie en het instorten van konijnenpopulaties, met een vrij monotone en gesloten vegetatie tot gevolg. Dit is waarschijnlijk een belangrijke reden voor het verdwijnen van de soort.

© Saxifraga – Jan van der Straaten

Knelpunten

- Verruiging van heiden en halfnatuurlijke graslanden als gevolg van hoge stikstofdepositie en het instorten van konijnenpopulaties. Tapuiten kunnen in hoog gras niet foerageren en zullen zich hier niet vestigen.
- De Tapuit is weinig gevoelig voor voorspelbare recreatie op wegen en paden op enige afstand van het nest, maar wel voor onvoorspelbare verstoring door struinende wandelaars en los lopende honden.
- Tapuiten zijn plaatstrouw. Zowel in Nederland (vooral in het binnenland) als in omliggende landen neemt de soort sterk af. Er is hierdoor geen bronpopulatie in de buurt die als basis voor hervestiging kan dienen.
- Kleine populaties van Tapuiten zijn door hun plaatstrouw ook zeer gevoelig voor verdwijnen als gevolg van onvoorspelbare factoren als predatie en slechte weersomstandigheden.

Aanbevelingen beheer

- Het behouden en herstellen van open stuifzand- en heidelandschap door gefaseerd verwijderen van opslag en kappen van (naald)bos. De kapvlaktes zelf kunnen op korte termijn geschikt zijn als leefgebied, nieuwe stuifzandvegetaties veelal pas na 10 á 20 jaar wanneer zich een gras- en moslaag heeft ontwikkeld.
- Begrazing met schapen, met een tijdelijk hoge druk of ingeleid door branden, buiten het broedseizoen om heide en graslanden kortgrazig te houden.
- Terugbrengen van dynamiek in de vorm van kleinschalig plaggen, chopperen en verwijderen van opslag om het landschap open en gevarieerd te houden
- Zonering van recreatie en houden van toezicht zodat in het broedseizoen alleen recreatie op wegen en paden plaatsvindt.